

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Bakalářská práce

Karolína ŠIMKOVÁ

ŘEČ TĚLA

Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Řeč těla vypracovala samostatně. Všechny použité materiály jsou řádně ocitované v textu a uvedené v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 14. 4. 2016

.....

podpis

Poděkování

Děkuji panu MgA. Robertu Bučkovi, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích na mé bakalářské práci. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině za jejich neskutečnou podporu. Speciální poděkování pak patří všem trpělivým modelkám a modelům.

Obsah

ÚVOD	5
I. TEORETICKÁ ČÁST	6
1. ŘEČ TĚLA.....	6
1.1 Vysvětlení pojmu	6
1.2. Druhy neverbálních projevů.....	7
1.2.1. Posturologie	7
1.2.2. Kinezika	8
2. OSOBNOST.....	9
2.1. Psychické vlastnosti osobnosti	9
2.2. Temperament.....	10
2.3. Emocionalita	10
3. EMOCE.....	11
3.1. Rozdělení emocí.....	12
3.1.1. Radost.....	14
3.1.2. Smutek	14
3.1.3. Strach	14
3.1.4. Rozpačitost.....	15
3.1.5. Překvapení.....	15
3.2. Výraz emocí	15
3.3. Empatie	15
4. VZTAH TĚLA A MYSLI.....	16
4.1. Konstituční typologie.....	16
4.2. Tělo jako zrcadlo duše	17
5. SHRUTÍ	17
II. PRAKTICKÁ ČÁST	18
6. INSPIRAČNÍ ZDROJE	20
6.1. Matyáš Bernard Braun (1684 – 1738).....	20
6.2. Egon Schiele (1890 – 1918).....	22
6.3. Alberto Giacometti (1901 – 1966)	24
6.4. Boris Jirků (1955)	26
7. ZÁVĚR	28
POUŽITÉ ZDROJE	29
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	31

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je Řeč těla. Toto téma jsem se rozhodla zpracovat pomocí figurální kresby. V mé práci jsem spojila dvě věci, které mě velice zajímají, a to lidskou figuru a emotivní stránku lidské duše, která je velmi složitá a není možné ji popsat jasnou definicí.

Řeč těla spadá do neverbální komunikace, která, si myslím, je v dnešní době velmi podceňována. Dnešní společnost se zaměřuje hlavně na verbální složku komunikace, jako je mluvené slovo, dopisy, e-maily, interwiev atd., proto jsem se chtěla zaměřit více na neverbální složku neboli na vyjadřování pomocí těla. Řeč těla je také nejčastěji zmiňována v rámci pracovního poměru, jak správně vystupovat jako zaměstnanec nebo jako nadřízený. Všechna literatura tohoto typu se mi nelíbí, protože se snaží zakrývat skutečné emoce za účelem lepší pracovní pozice, většího úspěchu apod.

V následujícím textu se pokusím v jednoduchosti vysvětlit, co je to neverbální komunikace. Zaměřím se hlavně na posturologii a kineziku, dále na osobnost a její psychické vlastnosti, do kterých spadají i emoce. Nakonec jsem se zaměřila na různé výklady toho, jak lidská duše ovlivňuje vzhled našeho těla. V praktické části propojím teoretické poznatky a představím vám sérii kreseb, na kterých jsem se snažila vyjádřit konkrétní emoce výrazem těla.

Chtěla bych, aby se na sebe lidé lépe dívali a pomocí neverbálních signálů byli schopni vcítit se do emocí druhých lidí a lépe tak reagovat na jejich chování. Porozumět tomu, co se v lidech děje, je však velmi složité a v některých situacích zcela nemožné.

Ve své práci jsem tedy spojila psychologii lidských emocí s lidským tělem.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. ŘEČ TĚLA

Nejprve bych vás ráda uvedla do tématu a přiblížila vám, co vše vyjadřuje pojem řeč těla a z jakého pohledu na ni budu nahlížet. Na toto téma vyšlo mnoho publikací, které jsou nejčastěji zaměřeny na používání řeči těla v komunikaci pracovní nebo v situacích, kdy nám jde o nějaký zisk. Většina publikací popisuje základní vyjadřovací schopnosti a to, jak je správně používat a v jakých situacích. Respektive jak zakrývat někdy přirozené signály a vědomě se snažit je přetvářet podle toho, jak si daná situace žádá. Mým záměrem je porozumět jí z toho důvodu, abychom byli schopní lépe se vcítit do našich blízkých. Důležité je také její využití v pedagogickém procesu, kdy nám může pomoci odhalit momentální rozpoložení žáků a vhodně tak zaměřit naši komunikaci.

1.1 Vysvětlení pojmu

Řeč těla spadá do projevů neverbální komunikace, tedy komunikace, ve které se vyjadřujeme jinak než slovy. Je to soubor projevů vyjadřovaný výrazem obličeje, oddálením, dotekem, postojem, pohyby, gesty, pohledy, tónem hlasu, úpravou zevnějšku atd.¹ Řeč těla je jedním z našich prvotních projevů, protože ji používáme daleko před tím, než začneme ovládat řeč verbální, například když malé dítě nechce jíst, odvrátí hlavu od lžičky – tímto nejspíše vzniklo gesto nesouhlasného kývání hlavou ze strany na stranu. Průkopníky neverbální komunikace jsou herci němého divadla, kteří používají pouze svého těla k vyjádření myšlenky.²

Historicky nejvýznamnější práce v tomto ohledu je od Charlese Darwina (1872) O vyjádření emocí u člověka a zvířat, ve které srovnával mimické výrazy emocí u primátů a u lidí. Mnoho dalších článků a diskuzí se věnovalo tomu, zda jsou gesta vrozená, geneticky podmíněná, kulturně podmíněná nebo naučená. Základní gesta, jako například pokývání hlavou souhlasně nebo nesouhlasně, jsou kulturně nepodmíněná a jsou využívána po celém světě až na nějaké výjimky.³

---

¹ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: Kapitoly z psychologie sociální komunikace*. 1. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988., s. 7.

² PEASE, Allan a Barbara PEASE. *Řeč těla*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011, s. 10 -11. ISBN 978-80-7367-921-7.

³ PEASE, Allan a Barbara PEASE. *Řeč těla*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011, s. 10. ISBN 978-80-7367-921-7.

1.2. Druhy neverbálních projevů

Přiblížíme si jednotlivé druhy neverbální (mimoslovní) komunikace jednotlivě, ale je nutné si uvědomit, že projev člověka je složen ze všech jednotlivých složek mimoslovních projevů.⁴

Mimika

– sdělování pomocí výrazu obličeje, zvláště pak vyjadřování citů a emocí

Proxemika

– sdělování přiblížením nebo oddálením jednoho od druhého

Haptika

– sdělování přímým kontaktem tzv. kůží, jako je například podání ruky, pohlazení, políbení

Posturologie

– vyjadřování pomocí postavení tzv. konfigurace všech částí těla – končetin, hlavy, krku...

Kinezika

– pohyby rukou, nohou, hlavy

Gestika

– kulturně stanovené pohyby těla, jako například kývnutí na souhlas, zamávání na rozloučenou, úklon při představování

Paralingvistika

– akustické projevy řeči⁵

K záměru mé práce jsem si jako stěžejní body vybrala posturologii a kineziku, tedy celkové postavení a držení těla v kombinaci s jednotlivými pohyby rukou, nohou, hlavy.

1.2.1. Posturologie

Je to postoj člověka a konfigurace všech jeho částí těla. Posturologie také zkoumá konfiguraci více lidí při vzájemné komunikaci a to jak jejich vzájemnou polohu, tak polohu jednotlivých částí jejich těl. Základní polohy těla jsou vsedě, vleže, vstoje. Konfigurací nazýváme uspořádání jednotlivých částí, v našem případě pohyby rukou, nohou, krku. Posturologie se zabývá i celkovým vyjádřením postavy: shrbený, vzpřímený, schoulený.

---

⁴ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: Kapitoly z psychologie sociální komunikace*. 1. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988. s. 33.

⁵ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Já a ty: O zdravých vztazích mezi lidmi*. 2. Praha: AVICENUM, zdravotnické nakladatelství, n.p., 1986., s. 103-104.

Postoje ve skupině ovlivňuje i známost a příjemnost prostředí. Člověk tělesným postojem nevyjadřuje pouze aktuální rozpoložení, ale i to, co ho ovlivňovalo a co ho čeká.⁶

1.2.2. Kinezika

Je to oblast neverbální komunikace, která se zabývá pohyby těla a jeho částí. Kinezika se zaměřuje jak na jednotlivého člověka, tak na pohyby celé skupiny. Některé psychologické experimenty zkoumaly míru svalového napětí v různých kladných nebo záporných situacích. Když bylo v rozhovoru použito výhrůžky nebo byl dotyčný vystaven stresu, jeho svalová aktivita a napětí se zvýšily. B. A. Dittman zase zkoumal působení různých nálad na různé skupiny svalů. Tím potvrdil, že pokud je člověk velice všímavý, dokáže uhádnout citové rozpoložení člověka. Tím se dostáváme k mému tématu, a to, že emoce dokáží ovlivňovat vzhled těla.⁷

---

⁶ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: Kapitoly z psychologie sociální komunikace*. 1. Praha: Nakladatelství Svoboda, s. 58-62.

⁷ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: Kapitoly z psychologie sociální komunikace*. 1. Praha: Nakladatelství Svoboda, s. 65-67.

2. OSOBNOST

Spojovacím článkem těchto témat je člověk. V rámci psychologie o něm mluvíme jako o osobnosti, ne proto, že je něčím známá, výjimečná, výrazná. V psychologii je výraz osobnost názvem pro jedince s individuálním prožíváním různých situací, který způsobuje, že každý člověk prožívá a vnímá situace rozličným způsobem, jinak se chová a jinak prožívá emoce. I osobnost se po celý život vyvíjí a její struktura a dynamika se v průběhu let částečně mění. Názory na to, co je to osobnost, jsou různé, stejně tak jako celkové pojetí předmětu psychologie.⁸

Osobnost je soubor vlastností a struktur. Základní strukturu osobnosti bych vám chtěla nyní přiblížit. Nejdůležitějšími složkami každého člověka, které se vztahují k této problematice a ovlivňují jeho chování a prožívání, jsou psychické vlastnosti, emocionalita a temperament.⁹

2.1. Psychické vlastnosti osobnosti

Neboli emoční aspekty osobnosti ovlivňují téměř vše, co děláme, jak uvažujeme a hodnotíme.¹⁰ Z laického hlediska jsou charakteristiky osobnosti označovány pojmy vřelý, prudký, bázlivý, agresivní, pasivní. Tyto charakteristiky přisuzujeme osobám, se kterými se setkáme a určitou dobu je pozorujeme. Pokud bychom na tuto problematiku chtěli nahlížet z profesionálního hlediska, je důležité pozorovanou osobu a její projevy zkoumat opakovaně a za různých, ale srovnatelných situací. Výsledkem těchto pozorování může být označení jedince nějakou vlastností. Druhá důležitá věc, abychom dokázali adekvátně a správně určit vlastnost osobnosti, je mít dostatečné znalosti o projevech osobnosti a mít komplexní náhled na danou problematiku.¹¹

Základní rozdělení emočních vlastností osobnosti je na osoby se sklonem k pozitivním nebo negativním emocím. Samozřejmě různé okolnosti dovedou emoce dočasně snížit

---

⁸ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, s. 9-14. ISBN 978-80-200-1680-5.

⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, s. 59-61. ISBN 978-80-200-1680-5.

¹⁰ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, s. 175. ISBN 978-80-246-1832-6.

¹¹ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, s. 136-137. ISBN 978-80-200-1680-5.

nebo naopak zvýšit, ale i přesto se pohybujeme buďto více v pozitivním nebo negativním rozpoložení.¹²

2.2. Temperament

Základní vlastností lidského mentálního života je vzrušivost – dispozice, která ovlivňuje to, jak hodně, jakou silou a jak dlouho reagujeme na podněty. Tuto vzrušivost nazýváme temperament. Temperament určuje to, jak prožíváme emoce, proto je to velmi blízký pojem s termínem emocionalita. Lidská emocionalita vychází z temperamentu. Temperament se také odvíjí od činnosti nervové soustavy. Experimenty na zvířatech byl dokázán také výrazný vliv dědičnosti na temperament. Klasické typy temperamentu vytvořil již Hippokrates a Galénos, dále je definoval H. J. Eysenck (1947) a vytvořil čtyři základní typy: sangvinik, melancholik, choleric a flegmatik. Nás ale více zajímá jeho spojení s emocionalitou.¹³

2.3. Emocionalita

Emocionalita je citlivost k situacím, které vyvolávají emoce. Je to trvalejší vlastnost osobnosti, která určuje dynamiku prožívání tj. citlivost, hloubku prožívání, jeho délku a doznívání, frekvenci. Nejčastěji se emocionalita rozděluje na dvě dimenze: emocionální stabilita (stálost k emočním situacím) a emocionální labilita (nestálost v prožívání emocí). Je nutno rozlišovat emoce jakožto proces a emocionalitu jako dispozice k emocionálním reakcím.¹⁴

Složky emocionality jsou nálady a emoce. Náklady jsou emocionální stavy trvající delší dobu než emoce. Náklady vyjadřují celkový psychický a somatický stav osobnosti. Na jejich utváření se podílejí zkušenosti jak z minulosti, tak i očekávání budoucnosti.¹⁵

---

¹² VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, s. 175-178. ISBN 978-80-246-1832-6.

¹³ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, s. 169, 173, 180. ISBN 978-80-200-1680-5

¹⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, s. 168, 185-188. ISBN 978-80-200-1680-5.

¹⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, s. 190-191. ISBN 978-80-200-1680-5.

3. EMOCE

Jednotná definice emocí neexistuje, každý odborník si je vykládá po svém. Ze zkoumání různých definic bych je charakterizovala takto. Emoce jsou citové prožitky doprovázené určitým chováním a fyziologickými změnami. Jsou to vnitřní prožitky vnějších vjemů. Jsou subjektivní (každý člověk různé emoce prožívá jinak) a míra prožívání emocí se odvíjí z už zmíněného temperamentu.¹⁶

Nejen že emoce působí na naše tělo a jeho vyjadřování, ale i ovlivňují naše zdraví. Emoce nás mohou motivovat, povzbuzovat, ale i brzdit. Emoce nás provázejí každý den a nelze se jim vyhnout. Jsou doprovázené prožíváním (pocit lásky, radosti), fyziologickými změnami (zčervenání, pocení rukou) a chováním (pohyby těla, výraz obličeje). To vše můžeme ovlivňovat naší představivostí, ale naše představivost je v dnešní době hodně ovlivněná televizí, také kolektivem či davem.¹⁷

Novorozenec se vyjadřuje pouze minimálními emocemi, nemluvně už používá emoce vrozené. Otázkou je, co přesně se dá pokládat za vrozené emoce, každopádně emocionální život v dětském věku má silný vliv na celkový vývoj jedince. Nejsilnější je potřeba emocionální vazby a projevy lásky ze strany matky. Stabilní vazba na dospělého a potřeba lásky, ovlivňuje budoucí emocionální vztahy jedince. Při nenaplnění této potřeby mohou vznikat deprivace. Nevhodně může působit i potlačování vyjadřování emocí nebo naopak vynucování přehnaného prožívání.¹⁸

Biologické základy emocí vznikaly v průběhu evoluce a zajišťovaly tak dokonalejší přežití. V dnešní době člověk vytvořil kulturu a sociální život, který je zdrojem nových emocí a pokračuje tak evoluce. Současný sociokulturní svět člověka je zdrojem stále vyšších forem emocionálního života, který s sebou nese i špatné vlivy na člověka jako nárůst psychosomatických poruch, protože biologické determinanty mizí a místo nich jsme ovlivňováni spíše sociokulturními jevy, příklad: dříve jsme byli ohrožováni na životě, to v nás vyvolávalo strach, který probouzí náš fyziologický potenciál. V dnešní době jsme

---

¹⁶ HYHLÍK, František a Milan NAKONEČNÝ. *Malá encyklopedie současné psychologie*. Praha: SPN, 1973. Knižnice psychologické literatury., s. 25-36.

¹⁷ HOSKOVEC, Jiří. *Psychologie*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2002. Psychologická setkávání., s. 40. ISBN 80-725-4219-2.

¹⁸ NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, s. 435-438. ISBN 80-200-0689-3.

vystavování hrozbám např. ze ztráty společenského postavení, se strachem se zvyšuje fyziologický potenciál, ale my nepotřebujeme vydávat fyzickou aktivitu k naší záchraně.¹⁹

3.1. Rozdělení emocí

Za základní dimenze emocí jsou považovány city příjemné a nepříjemné. Dříve bylo považováno za příjemné to, co je organismu prospěšné, a nepříjemné to, co je neprospěšné, ale v dnešní době toto tvrzení nemusí platit. Například drogy, ač jsou nezdravé, jsou pro uživatele příjemné. Pocity příjemného a nepříjemného jsou velmi relativní a závisí na stavu potřeb (příjemné najedení závisí na aktuální chuti a oblibě pokrmu), fyzickém a mentálním stavu (voják nepocítuje takovou bolest ze zranění v boji, jako potom v klidu nemocnice), míře adaptace.²⁰

Intuitivně lze definovat čtyři životní situace, ze kterých lze vyvodit čtyři základní emoce. Podle M. Nekonečného (1998) jsou to:²¹

situace	emoce
zisk	radost
ztráta	smutek
hrozba	strach
překážka	hněv

---

¹⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000, s. 91-92. ISBN 80-200-0763-6.

²⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, s. 427-430. ISBN 80-200-0689-3.

²¹ NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, s. 430-431. ISBN 80-200-0689-3.

Rozdělení emocí je velmi problematické, protože každý autor si je vykládá po svém. Pokusy o zachycení této problematiky se táhnou po celá staletí dějinami psychologie i filosofie. Vybrala jsem si rozdělení podle Plutchika²², který určuje základní emoce (u dospělých) podle reakcí na životní situace.

Radost	reakce na zisk
Smutek	reakce na ztrátu
Strach	reakce na hrozbu
Hněv	reakce na překážku a poškození
Překvapení	reakce na neočekávané
Hnus	reakce na odporné
Úzkost	reakce na cizost okolí
Starost	původně reakce dítěte na osamělost, později na nejistotu budoucnosti
Žárlivost	reakce na to, když milovaná osoba dává přednost někomu jinému než subjektu
Rozpačitost	reakce na zvýšenou pozornost sociálního okolí vůči subjektu
Naděje	očekávání něčeho příjemného
Obava	očekávání něčeho nepříjemného
Zklamání	reakce na ztrátu naděje
Závist	touha vlastnit něco, co má druhý, nebo být tím druhým
Vina	reakce na selhání
Škodolibost	potěšení z újmy, škody druhého

²² Robert Plutchik byl americký psycholog. Ve svých knihách a článcích se nejčastěji zabýval emocemi, studiem sebevražd a psychoterapeutickými procesy.

I v tomto rozdělení musíme dodat, že každá emoce může mít i jiné varianty a vysvětlení, např. výše uvedená žárlivost může mít sociální nebo ryze sexuální formu. Dále stud může být morální nebo může mít specifickou podobu studu pohlavního. Také smutek pocítujeme jinak, když se jedná o oblíbený předmět nebo milující osobu. Popis emocí se dále specifikuje i v závislosti na autorech.²³

3.1.1. Radost

Radost je emoce pozitivní, která má dobrý vliv na náš celkový duševní stav. Lidé po ní automaticky touží a vyžadují ji, protože příjemně ovlivňuje vědomí a přenáší se i do vnějšího světa. Člověk se však může radovat z různých věcí např. z vlastního úspěchu, z úspěchu svých blízkých, z jídla, z výhry oblíbeného hokejového týmu, z dobře odvedené práce atd., ale všeobecně lze říci, že je to reakce na zisk. Je doprovázená pohyby, jako je radostné poskakování, mávání rukama, křičení, nebo také pláčem z radosti. Zvláštním druhem radosti může být radost z neúspěchu druhých neboli škodolibost spojená se závistí.²⁴

3.1.2. Smutek

Smutek je reakcí na ztrátu něčeho námi blízkého. Míra důležitosti ztraceného ovlivňuje míru smutku. Nejmírnější formy smutku jsou zarmoucení nebo splín, silnější formou je žal. Tato emoce má u nás vrozený základ. Jeden z nejčastějších doprovodných jevů smutku je pláč, dále pak svírání v žaludku, na prsou, nedostatek dechu, svalová slabost.²⁵

3.1.3. Strach

Obecně je strach reakcí na nebezpečí, primárně na strach z bolesti a ze ztráty života. Je spojen s výraznou mobilizací energie (zvýšení svalové aktivity). Strach je ve společnosti nakažlivý, na základě alarmující zprávy se lidé přidávají k útěku. Obava je lehčí formou strachu, naopak zděšení je silnější formou, která může mít ochromující účinky.²⁶

---

²³ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie: přehled základních oborů*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011, s. 337-342. ISBN 978-80-7387-443-8.

²⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie: přehled základních oborů*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011, s. 357. ISBN 978-80-7387-443-8.

²⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000, s. 251-254. ISBN 80-200-0763-6.

²⁶ NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000, s. 255-258. ISBN 80-200-0763-6.

3.1.4. Rozpačitost

Je reakcí spíše negativní, protože se při ní necítíme ve své kůži. Jedná se o reakci na velkou pozornost okolí k subjektu. Může být doprovázena projevy zčervenáním nebo zvýšeným pocením. Subjekt má výraz těla, které se pokouší tvářit, jakoby tam nebylo.²⁷

3.1.5. Překvapení

Jelikož je to reakce na neočekávané, může to být emoce jak pozitivní, tak negativní podle obsahu sdělení nebo zjištění. Doprovázena může být pláčem nebo strnutím.²⁸

3.2. Výraz emocí

V psychologii se nejčastěji ve spojitosti s emocemi zkoumá mimika. V poslední době se vyjadřování emocí zkoumá i na výrazu a pohybu těla (kinezika). Mimika je nejdostupnější pro zkoumání a nejlépe se z ní čte, protože obličej obsahuje hodně svalů a málo tukových tkání. V dospělosti jde výraz emocí částečně ovlivňovat, oproti dětem. Obecně platí, že příjemnější emoce jsou snadněji identifikovatelné než nepříjemné. Ženy jsou úspěšnější v identifikaci emočních výrazů jiných lidí než muži. Nejsnadněji se identifikují emoce z celkového vzhledu tváře.²⁹

3.3. Empatie

Další důležitý pojem k mému tématu je empatie. Je to schopnost člověka vnímat nebo se vcítit do pocitů druhé osoby. Tuto schopnost mají lidé v různé míře a můžeme ji rozvíjet. Je to vnímavost k citovým signálům ostatních lidí, např. spoluprožívání smutku. I zde se projevuje neverbální složka, protože i když nevidíme člověka do tváře, poznáme, že brečí. Empatie je důležitá sociální funkce a podmínka pro chápající komunikaci.³⁰ Někteří můžou trpět i opakem a to neschopností vcítit se do pocitů jiných, nedostatečná fantazie a neschopnost vnímat emoce jiných lidí, ale dokonce i vlastních, nese odborný název alexithymie.³¹

---

²⁷ dle vlastní úvahy

²⁸ dle vlastní úvahy

²⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000, s. 138-143. ISBN 80-200-0763-6.

³⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Emoce*. Vyd. 1. V Praze: Triton, 2012, s. 368-369. ISBN 978-80-7387-614-2.

³¹ Tomáš Uher, Petr Bob, Radek Ptáček (2010). Alexithymie a psychosomatická onemocnění.

Československá psychologie, 54, 5, 496-504.

4. VZTAH TĚLA A MYSLI

Člověk neboli osobnost a jeho psychické stavy jsou uzavřené v tělesné schránce. Ta o nás vypovídá mnohem víc, než si myslíme, a nazýváme ji řečí těla. Je to náš první projev ještě před tím, než začneme ovládat řeč mluvenou. Nelze se nevyjadřovat tělem, ale do určité míry jde naše jednání ovlivnit, stejně tak jako zkušený pozorovatel dokáže o nás zjistit spoustu věcí pouhým pozorováním našeho těla.³²

Z pohledu psychologie a psychoanalýzy neexistuje pouze jedna teorie, která by potvrdovala, že naše tělo je odrazem naší mysli. Existuje několik koncepcí vztahu těla a mysli, např. tělo jako symbolické vyjadřování psychického života; vliv sociálního prostředí na vztah těla a mysli; nepřilíš kladený důraz na tělo jako vyjadřování mentálního života, ale spíše ovlivnění sociálními zkušenostmi jedince.³³

4.1. Konstituční typologie

Konstituční typologie, tímto termínem se rozumí utváření těla člověka v závislosti na jeho psychických vlastnostech. Novodobou teorií konstituční typologie se zabýval E. Kretschmer (1921) v díle Stavba těla a charakter. Kretschmer pozoroval souvislosti mezi stavbou těla a určitými druhy psychických nemocí. Takže je částečně možné, že se naše tělo vyvíjí podle charakteru a stavu naší mysli. Představme si základní typy stavby těla: 1. astenický typ, který se vyznačuje protáhlým vzrůstem, malými boky a rameny, dlouhé končetiny a celkově působí hubeně, slabě; 2. piknický typ má sklon k tloušťce, má široký obličej, masivní krátký krk, krátké končetiny, je podsaditý a obtloustlý; 3. typ atletik má široká ramena a vyvinutou muskulaturu, hubené nohy.³⁴

---

³² BRUNO, Tiziana a Gregor ADAMCZYK. *Řeč těla: jak neverbálně působit na druhé a rozumět řeči těla*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, s. 15. ISBN 80-247-1313-6.

³³ LA BARRE, Frances. *Jak mluví tělo: neverbální chování v klinické praxi*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2004., s. 59, 82. ISBN 80-725-4446-2.

³⁴ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, s.271-273. ISBN 978-80-200-1680-5.

4.2. Tělo jako zrcadlo duše

Můžeme jít ještě dál a zamyslet se nad tím, co nám naznačuje naše fyzické tělo, co z nás dělá, čím jsme a jakou úlohu v životě máme. Touto teorií se zabývá MUDr. Ruediger Dahlke.³⁵

Všechno, co má formu a tvar, má i svůj obsah. Z toho můžeme usuzovat, že naše postava hodně vypovídá o nás, našich vlastnostech a životních úlohách. To, co se děje v našem duševnu, se odráží do našeho fyzického, to má spojitost i s nemocemi např. pokud otevřeme mentálně naše srdce, ušetříme tuto úlohu fyzickému srdci a to bude méně náchylné k selhání. Podle vzhledu částí našeho těla se můžeme hodně dozvědět o našem předurčení v životě. Lidé s dlouhýma nohama jsou velmi ctižádostiví, potřebují dosahovat stále vyšších cílů, ale mohou být i nestabilní. Naopak lidé s kratšíma nohama jsou více rozvášní, svůj krok do detailu promýšlejí. V průběhu historie se mění i celkový vzhled postavy, protože mění svoji úlohu. Z dřívější matky, ploditelky dětí s velkým pozadím a mohutným poprsím, je v dnešní době žádán model hubené ženy a postavou připodobňující se muži, protože ženy se snaží vyrovnat mužům, chtějí být nezávislé a mít stejné pracovní nasazení.³⁶

Neexistuje model dokonalého těla, proto bychom si měli uvědomit, že krása pramení zevnitř. Ten, kdo se ztotožní se svým tvarem těla, dokáže se lépe vypořádat sám se sebou, ale i s životními úkoly. Kdo věří v osud a přijme své tělo jako svůj domov, bude moci žít šťastný život.³⁷

5. SHRNUTÍ

Při práci na teoretické části na téma Řeč těla jsem se vám pokusila toto téma přiblížit z různých úhlů pohledu. Od čistě psychologického vysvětlení neverbální komunikace a osobnosti až po teorie, které jsou více alternativní a ne u každého najdou porozumění. Já osobně jsem se dozvěděla spoustu nových informací a studium teorie mi pomohlo při tvorbě praktické části.

---

³⁵ DAHLKE, Rüdiger. *Tělo jako zrcadlo duše: co prozradí fyziognomie*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2009. ISBN 978-80-249-1170-0.

³⁶ DAHLKE, Rüdiger. *Tělo jako zrcadlo duše: co prozradí fyziognomie*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2009., s. 23-58. ISBN 978-80-249-1170-0.

³⁷ DAHLKE, Rüdiger. *Tělo jako zrcadlo duše: co prozradí fyziognomie*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2009., s. 195-196. ISBN 978-80-249-1170-0.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Už od začátku přemýšlení nad bakalářskou prací, jsem věděla, že chci zpracovávat něco technikou kresby. Brzy padlo rozhodnutí na mou, velmi oblíbenou, figurální kresbu. Lidské tělo je naší schránkou už od narození, je to to nejpřirozenější a nejdokonalejší, co máme. Lidská figura je jedinečná, nikde nenajdeme dvě stejná těla. Každý člověk něco prožil a to se odráží v jeho vzezření. Pro každého je fascinující něco jiného, pro mě je to figura.

Pokaždé, když něco tvořím, objeví se tam postava. Postupem času figury stylizuji, nepoužívám moc realitu, ale spíše pocit, jaký mi pohled na ono tělo dává. Přemýšlela jsem, jaké téma ve spojitosti s lidskou postavou zpracovat, až mě napadla řeč těla. Toto téma mi je blízké i proto, že jsem sama spíše introvert a komunikace pomocí slov není má silná stránka, mnohem raději si lidi prohlížím. Nakonec mě studium teorie naprosto pohltilo a pomohlo mi při kresbě figur.

Praktická část mé bakalářské práce sestává z pěti figurálních kreseb o velikosti 165 × 120 cm, které mají vyjadřovat určité emoce. Těmi jsou strach, smutek, rozpačitost, radost a překvapení.³⁸

Svou práci zpracovávám na průsvitnou fólii. Tento materiál jsem si vybrala nejen kvůli vzhledu, ale i jeho symbolice. Lidské emoce se často mění a jsou ovlivňované ostatními lidmi a okolním prostředím, proto průsvitný materiál. Tím, že jsem kresby zhotovila na transparentní fólie a zavěsila je do prostoru, jsem jim dala možnost jiné dimenze. Velmi mě zaujala i možnost kreativity s takto průsvitným materiálem. Obraz tak nepůsobí staticky, ale snažila jsem se dovnitř vnést pohyby, světla a atmosféru okolí, ve kterém je vystaven. Mé práce budou instalovány v podkroví konviktu a budou zavěšeny od stropu dolů, za sebou tak aby skrz sebe prosvítaly.

Na průsvitnou fólii jsem malovala pomocí štětců a husté akrylové barvy. Figury jsou naddimenzované a nejsou zobrazeny tradičně od hlavy k patě. Snažila jsem se tím podpořit vyjádření emoce figury, pokud to bylo zapotřebí. Práce jsem malovala podle živých modelů a jejich skic³⁹ z různých úhlů pohledu. Byli to moji známí, se kterými jsem pracovala a vymýšlela pozice, které nejlépe vystihují danou emoci. Modely a emoce jsem

---

³⁸ viz obrazová příloha č. 1, 2, 3, 4, 5

³⁹ viz obrazová příloha obr. 6

k sobě přiřazovala až s postupem času, protože jsem se snažila vybrat emoci, která nejlépe a skutečně vystihuje danou osobnost. Tak se stalo, že i když původně jsem pro modela měla připravenou emoci hněv, vznikla z toho emoce rozpačitost, protože přesně tak se model cítil a vyzařovalo to z něho. Bylo složité uvolnit osoby tak, aby nebyly v křeči a byly schopné vyjádřit i emoce příjemné.

6. INSPIRAČNÍ ZDROJE

Inspirací mi byli umělci napříč historií. Jsou to umělci, které mám velmi ráda a vyhledávala jsem je i dříve, nejen v souvislosti s bakalářskou prací. S mým tématem je spojuje buď figurální kresba (A. Giacometti, E. Schiele, B. Jirků), nebo téma řeči těla (M. B. Braun)

6.1. Matyáš Bernard Braun (1684 – 1738)

K mému tématu jsem si tohoto barokního sochaře vybrala nejen kvůli jeho nepopíratelným kvalitám, ale zejména kvůli jeho dílu – sochařské výzdobě na Kuksu – konkrétně alegorie Ctností a Neřestí.

Matyáš Bernard Braun pocházel z rakouských Tyrol, kde se v roce 1684 narodil. Po studiích v Salzburku a v Itálii se nejspíše kvůli nedostatku zakázek v rodném Tyrolsku přestěhoval do Čech, kde vytvořil spoustu hodnotných děl a spolupracoval zde s hrabětem Šporkem na výzdobě Kuksu.⁴⁰

Dvanáct postav Ctností a dvanáct postav Neřestí je vytesáno z pískovce v nadživotní velikosti. Ctnosti zastupují Víra, Naděje, Láska, Trpělivost, Moudrost, Statečnost, Cudnost, Píle, Štědrost, Upřímnost, Spravedlnost, Střídmost. Sochy Neřestí: Pýcha, Lakomství, Smilstvo, Závist, Obžerství, Hněv, Lenost, Zoufalství, Lehkomyslnost, Pomluva a Lstivost, Podvod. Nešlo mu pouze o vyjádření pomocí symbolických atributů, které jsou součástí soch, ale snažil se o ztvárnění abstraktního obsahu kladných a záporných vlastností postav.⁴¹

---

⁴⁰ POCHE, Emanuel. *Matyáš Bernard Braun, sochař českého baroka a jeho dílna*. Praha, 1965., s. 11-19.

⁴¹ POCHE, Emanuel. *Matyáš Bernard Braun, sochař českého baroka a jeho dílna*. Praha, 1965., s. 81-84.

Obr. 1 – M. B. Braun/ Láska

Obr. 2 – M. B. Braun/Trpělivost

Obr. 3 – M. B. Braun/Moudrost

Obr. 4 – M. B. Braun/Pýcha

6.2. Egon Schiele (1890 – 1918)

Egon Schiele byl rakouský malíř. Narodil se do rodiny železničářů. Jeho matka pocházela z Čech z Českého Krumlova, kde poté nějakou dobu pobýval i sám Schiele. V patnácti letech mu zemřel jeho otec.⁴²

Egon Schiele byl od malička velmi fixovaný na své sestry, především na mladší Gerti. Převážně ženská část rodiny k němu přistupovala taky jako k děvčátku. To vše může být důvodem jeho obliby v ženách a dívkách. Tento aspekt jeho života se zdál být v jeho době velmi pobuřující. Mladý Egon se učil malovat na svých sestřích, které mu nahé stály modely. Několikrát byl obviněn za vztah s nezletilou a šíření pornografie. V jeho životě byly, mimo jiných, dvě osudové ženy: první Wally byla jeho milenkou a múzou a druhou byla jeho manželka Editha, která umírá na španělskou chřipku v den konce první světové války a je v šestém měsíci těhotenství. O pár dnů později umírá i sám Schiele.⁴³

Nejdůležitější v jeho díle je podle mě právě ztvárnění lidské figury, která je tvořená v nadsázce, je deformovaná, ale přesto z ní vyzařuje pocit, který měl být vyjádřen. Schiele se zaměřuje hlavně na ruce a krk jako body, které nejlépe vyjádří emoce osobnosti. Kromě figur a portrétů se věnoval malbě pohledů na město Český Krumlov, kam jezdil za svým příbuzenstvem z matčiny strany.

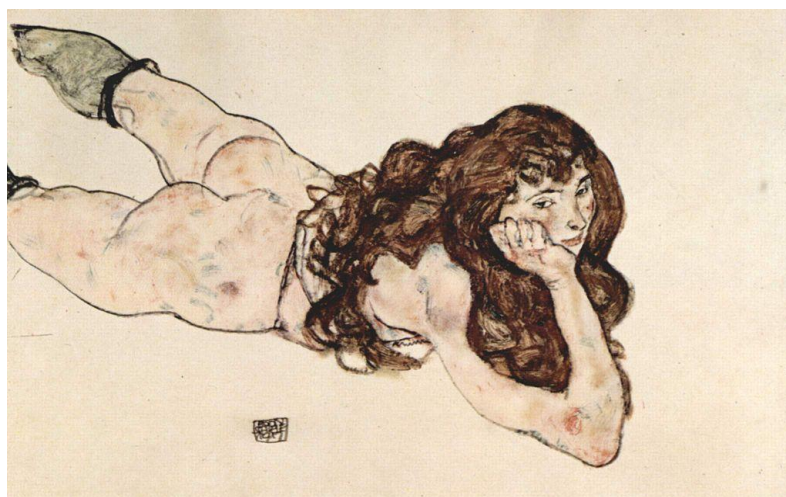
---

⁴² GLENN, Martina. Egon Schiele. In: *Artmuseum.cz* [online]. 2009 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=368

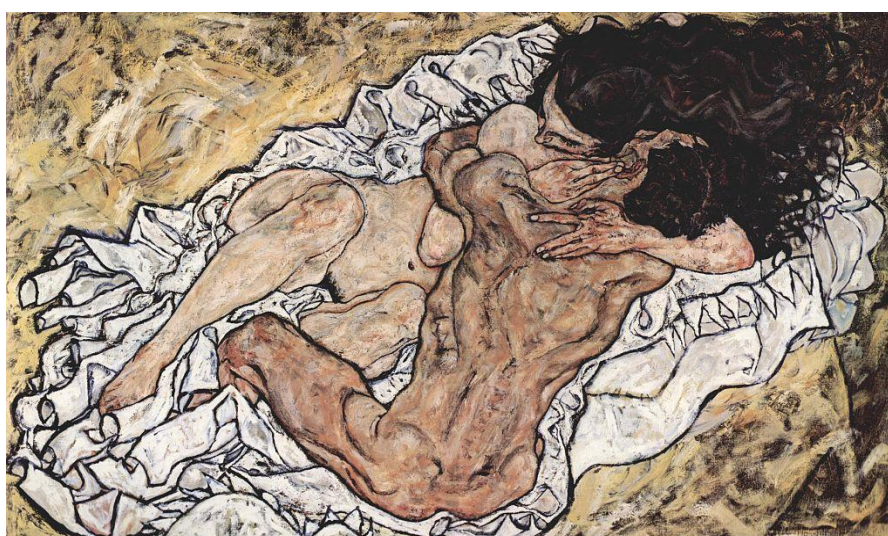
⁴³ KROUTVOR, Josef. *Egon Schiele*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1991. Malá galerie (Odeon). ISBN 80-207-0270-9.

Obr. 5 – E. Schiele/Autoportrét/1912

Obr. 6 – E. Schiele/ženský akt ležící na břiše/1917

Obr. 7 – E. Schiele/Objetí/1917

6.3. Alberto Giacometti (1901 – 1966)

Alberto Giacometti byl švýcarský sochař, malíř, kreslíř. Vyrůstal v rodině, kde se umění věnoval již jeho otec. Pocházel ze čtyř dětí a nejbližší mu byl jeho mladší bratr Diego. Giacometti studoval nejdříve v Ženevě, v roce 1922 odešel do Paříže, kde pokračoval ve studiu pod vedením sochaře Antoine Bourdella. Tam se také seznámil s kubismem a surrealismem. Chvíli byl členem surrealistické skupiny, ale byl z ní vyhozen. Byl to umělec velmi uzavřený, existencialista, hodně ovlivněný válkou.⁴⁴

Jeho tvorba jakoby převáděla vyzáblé kresby Egona Schieleho do sochařské podoby. Jeho hlavním tématem je lidské tělo, které omezuje na holý, křehký tvar. Proporce postav nejsou reálné, ale protáhlé a ztenčené, jakoby osamoceně stály v prostoru. Postavy působí vratce, neohrabaně, odhmotněním se snaží vyjádřit podstatu lidského života. Některým postavám chybí obličejové rysy, přesto z nich vyjadřuje osobitost a mocný náboj. Povrch soch je nerovný, někdy může připomínat efekt masa, což může mít spojitost s hrůzami války. Postavy jsou většinou umístěny na mohutném podstavci, do kterého nohy postav jakoby zarůstají.

Giacometti za celý život vytvořil na 60 soch, 40 maleb a 60 kreseb. Používal různé techniky i témata. Často se svými sochami nebyl spokojený a přetvářel je na několikrát. Modely vytvářel z hlíny nebo vosku, tak že na kostru z drátu nanášel materiál, výsledné práce pak odléval.⁴⁵

---

⁴⁴ GLENN, Martina. Alberto Giacometti. In: *Artmuseum.cz* [online]. 2008 [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=368

⁴⁵ MARTIN, Tim. *Surrealisté*. Vyd. 1. Praha: Slovart, 2004., s. 198-211. ISBN 80-720-9609-5.

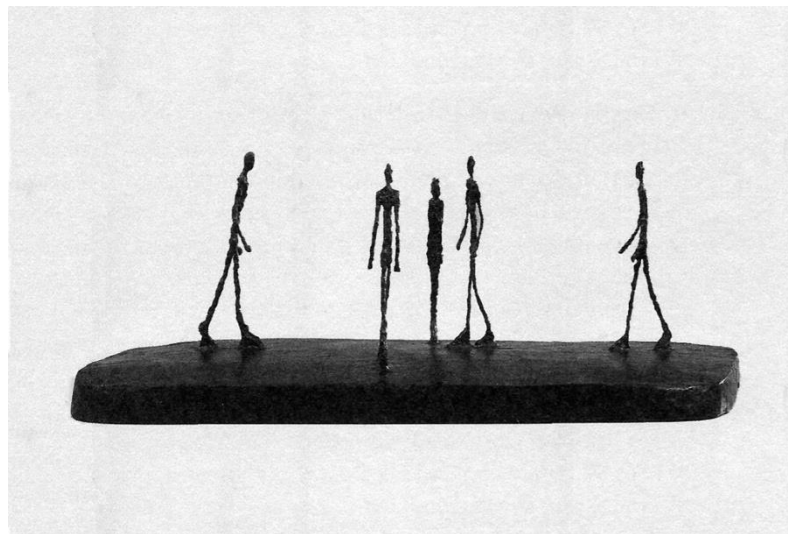

Obr. 8 – A. Giacometti/Kráčející I./1960/bronz/výška 180 cm

Obr. 9 – A. Giacometti/ Velká úzká hlava/1954-55/bronz/výška 65 cm

Obr. 10 – A. Giacometti/La place/1948/bronz/délka 62,2 cm

6.4. Boris Jirků (1955)

Český malíř, sochař, ilustrátor Boris Jirků se narodil v roce 1955 ve Zlíně. Absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Uherském Hradišti a Akademii výtvarných umění. V současné době vede ateliér figurální kresby a malby Západočeské univerzity v Plzni. Zúčastnil se desítek výstav nejen u nás, ale i v zahraničí. Organizuje výstavy Figurama, které vystavují studentské figurální kresby z evropských univerzit.

V jeho tvorbě se objevuje hlavně figurální kresba a malba, je velmi stylizovaná a používá pestré barvy. Postavám mění jejich perspektivu a ony jakoby vylézají z obrazu. Jeho tvorba je mi velmi blízká a příjemná. Myslím si, že v jeho malbách jde velmi dobře přemýšlet nad psychikou zpracovaných postav.⁴⁶

---

⁴⁶ *Borisjirku.cz: biografie* [online]. [cit. 2016-03-23]. Dostupné z: <http://www.borisjirku.cz/biography.html>

Obr. 11 – B. Jirků/Cotopaxi/kombinovaná technika/110 x 70 cm/2010

Obr. 12 – B. Jirků/Baroko trvá/kombinovaná technika/55 x 64 cm/2005

Obr. 13 – B. Jirků/ilustrace/G. G. Márquez: Sto roků samoty

7. ZÁVĚR

Ve své práci jsem se snažila nastínit téma řeči těla, emocí a vztahu těla a mysli. Získané poznatky jsem propojila při tvorbě praktické části.

Nejdůležitějším cílem mé práce bylo ukázat, že je zapotřebí vnímat lidi kolem sebe, že není důležité jen to, co říkají, ale i jejich neverbální projevy. Že se nemusíme zaměřit pouze na mimiku, kterou se snažíme občas ovládat a měnit, ale i na celkové vzezření postavy. Pozorovat lidi kolem sebe není důležité jen pro osobní život, ale oceníme to i v pedagogickém procesu. Měli bychom poznat, když má žák například problémy v rodině a tím pádem smutnou náladu, a zaměřit tak vhodně naši spolupráci. V osobním životě je empatie jednou z nejoceňovanějších složek. Dále ji jistě využijeme i v pracovním procesu, když přečteme včas šéfovi špatnou náladu třeba jen z razantnosti chůze, kterou se k nám blíží.

V neposlední řadě bych chtěla připomenout, že tělo je nejdokonalejší a unikátní, že bychom se o něj měli starat, jak nejlépe můžeme, a hlavně bychom ho měli mít rádi, jako to nejcennější na světě.

Při práci na praktické části mé bakalářské práce jsem se nejvíce bála, zda dostatečně dobře vyjádřím dané emoce. Emoce jsou však velmi subjektivní, každý je vnímá, ale i prožívá jinak. Každopádně jsem se snažila o co nejvěrnější vyjádření a kvalitní zpracování.

POUŽITÉ ZDROJE

Seznam použité literatury:

- BRUNO, Tiziana a Gregor ADAMCZYK. *Řeč těla: jak neverbálně působit na druhé a rozumět řeči těla*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 109 s. ISBN 80-247-1313-6.
- DAHLKE, Rüdiger. *Tělo jako zrcadlo duše: co prozradí fyziognomie*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2009. ISBN 978-80-249-1170-0.
- HARTLEY, Mary. *Řeč těla v praxi: teorie, cvičení a modelové situace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0033-8.
- HEILMANN, Christa M. *Řeč těla: gesta, mimika, emoce*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 139 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-4394-3.
- HOSKOVEC, Jiří. *Psychologie*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2002, 105 s. ISBN 80-725-4219-2.
- HYHLÍK, František a Milan NAKONEČNÝ. *Malá encyklopedie současné psychologie*. Praha: SPN, 1973. Knižnice psychologické literatury.
- KELEMAN, Stanley. *Anatomie emocí: struktury lidské zkušenosti*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0455-8.
- KROUTVOR, Josef. *Egon Schiele*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1991. Malá galerie (Odeon). ISBN 80-207-0270-9.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: Kapitoly z psychologie sociální komunikace*. 1. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Já a ty: O zdravých vztazích mezi lidmi*. 2. Praha: AVICENUM, zdravotnické nakladatelství, n.p., 1986.
- LA BARRE, Frances. *Jak mluví tělo: neverbální chování v klinické praxi*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-725-4446-2.
- MARTIN, Tim. *Surrealisté*. Vyd. 1. Praha: Slovart, 2004. ISBN 80-720-9609-5.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Emoce*. Vyd. 1. V Praze: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-614-2.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Lidské emoce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2000, 335 s. ISBN 80-200-0763-6.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, 620 s. ISBN 978-80-200-1680-5.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie: přehled základních oborů*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011, 863 s. ISBN 978-80-7387-443-8.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Základy psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, 590 s. ISBN 80-200-0689-3.

PEASE, Allan a Barbara PEASE. *Řeč těla*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011, 359 s. ISBN 978-80-7367-921-7.

POCHE, Emanuel. *Matyáš Bernard Braun, sochař českého baroka a jeho dílna*. Praha, 1965.

THIEL, Erhard. *Řeč lidského těla prozradí víc než tisíc slov*. 1. vyd. Bratislava: Plasma Service, 1993, 134 s. Psychologická setkávání. ISBN 80-901-4121-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 467 s. ISBN 978-80-246-1832-6.

Zdroje obrázků:

obr. 1 – RICHTERA, Kristián. *richtera.cz* [online]. [cit. 16.3.2016]. Dostupný na WWW:
<http://www.richtera.cz/betlemari/kuks/ctnosti.html>

obr. 2 – tamtéž

obr. 3 – tamtéž

obr. 4 – tamtéž

obr. 5 – AUTOR NEUVEDEN. *wikipedia.org* [online]. [cit. 16.3.2016]. Dostupný na WWW:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Egon_Schiele

obr. 6 – AUTOR NEUVEDEN. *wikipedia.org* [online]. [cit. 16.3.2016]. Dostupný na WWW:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Egon_Schiele

obr. 7 – AUTOR NEUVEDEN. *wikipedia.org* [online]. [cit. 16.3.2016]. Dostupný na WWW:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Egon_Schiele

obr. 8 – CHRISTIE'S, Sotheby`s. *artplus.cz* [online]. [cit. 16.3.2016]. Dostupný na WWW:
<http://www.artplus.cz/cs/aukcni-zpravodajstvi/1/rekordni-alberto-giacometti>

obr. 9 – CHRISTIE'S, Sotheby`s. *artplus.cz* [online]. [cit. 16.3.2016]. Dostupný na WWW:
<http://www.artplus.cz/cs/aukcni-zpravodajstvi/1/rekordni-alberto-giacometti>

obr. 10 – CHRISTIE'S, Sotheby`s. *artplus.cz* [online]. [cit. 16.3.2016]. Dostupný na WWW:
<http://www.artplus.cz/cs/aukcni-zpravodajstvi/1/new-york-nabity-modernou>

obr. 11 – AUTOR NEUVEDEN. *glf.cz* [online]. [cit. 19.3.2016]. Dostupný na WWW:
<http://www.glf.cz/cz/galerie-umelcu/jirku-boris/>

obr. 12 – MICHAL, Petr. *artarena.cz* [online]. [cit. 19.3.2016]. Dostupný na WWW:
<http://www.artarena.cz/seznam-autoru/85-boris-jirku/>

obr. 13 – tamtéž

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

1. Strach (vlastní foto)

2. Smutek (vlastní foto)

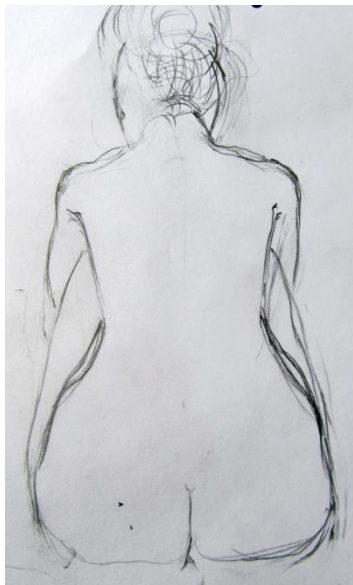
3. Rozpačitost (vlastní foto)

4. Radost (vlastní foto)

5. Překvapení (vlastní foto)

6. Přípravné skici (vlastní foto)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Karolína Šimková
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Robert Buček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Řeč těla
Název práce v angličtině:	Body language
Abstrakt:	Tato bakalářská práce se zabývá vyjadřováním emocí pomocí těla tzv. řečí těla, jednou ze složek neverbální komunikace. V praktické části jsem vytvořila soubor pěti figurálních kreseb, které vyjadřují určité emoce.
Klíčová slova:	tělo, figurální kresba, neverbální komunikace, emoce
Abstrakt v angličtině:	This Bachelor work is focused on expressing emotions using body language, which is part of nonverbal communication. The practical part of this work depicts set of five figurative drawings that reveals certain emotions.
Klíčová slova v angličtině:	body, figural drawing, nonverbal communication, emotion
Přílohy vázané v práci:	obrazová příloha, CD
Rozsah práce:	37
Jazyk práce:	český